

Numărul 30. Oradea-mare 25 iulie (5 august) 1899. Anul XXXV.

Apare duminică. Abonament pe an 8 fl., pe 1/2 de an 4 fl., pe 3 luni 2 fl. Pentru România pe an 20 lei

Avram Iancu, regele munților.

Pe când me aședeam la masă și-mi revocam în memorie amintirile mele din trecut, ca să scriu ceva despre amicul meu, despre „Avramuș“ bate cineva la ușe și cere intrare.

Eră cunoscutul filoromân din Germania, dl Bergner.

„Am venit la dta — dîse el — să te rog să-mi dai deslușiri despre Avram Iancu, pe care, precum aud, nimeni mai bine ca dta nu l-a cunoscut.

În patru direcțiuni am să me informez:

1. Pentru ce nu s'a înfățișat Iancu în anul 1852 înaintea împăratului?

2. Pentru ce a fost el arestat și ce sentință i s'a făcut?

3. Pentru ce n'a primit el decorațiunea și unde se află dovezile despre toate acestea?

4. Raportul Iancuului despre căpitanul c. r. Ivanovits și a căpitanului Ivanovits despre Iancu, în care se acuză reciproc, l-ați celit? Care e adevărul?

Să-mi credeți, că nu numai Români, dar și Germanii și toți câți se interesează de istoria popoarelor, doresc să afle adevărul.

Am fost avisat la istoria dlui Barișiu, dar n'am aflat ceea ce eu am căutat*.

Cu cea mai mare plăcere l-am informat în toate direcțiunile, apoi s'a depărtat.

Într'adevăr dl Barișiu trece ca pasărea în sbor, peste cele mai însemnate evenimente.

Documente nu ne publică de loc, de și în ziua de azi ori ce document se poate decopia; nu se mai ține secret.

*

Majestatea Sa la rugarea lui Iancu își schimbă programul călătoriei, trece peste muntele „Găina“, merge la Vidra și Câmpeni, iar Iancu nu se arată.

Acest fapt dureros, a avut urmări foarte fatale

pentru Iancu, pentru bieții „Moși“ și pentru întreg neamul românesc.

Dl Barișiu publică o corespondență din „Neue freie Presse“; atîta tot. Dar dsa se vede că nu cetește „Tribuna“, altcum ar fi trebuit să vadă că articolul din „Neue freie Presse“ a fost combătut în acest țiar de dl Hodoș și dl Andreica. În urmă am publicat eu tot în „Tribuna“ în nrul 142 din anul 1889 interogatoriul comandantului de gendarmi, dl Leonhard, despre vorbirea lui Iancu cu generalul Graf Grünne, adjutantul Maiestății Sale.

Tot respectul față cu onorabilitatea dlui comandant de gendarmerie Leonhard, dar eu totuș mai mult creștement dau cuvintelor dlui Andreica, care l-a vădut pe Iancu în seara când împăratul sosise în Câmpeni, umblând pe stradă în vestminte de vară, prin urmare fără cuget de a se prezentă în acea sară înaintea împăratului.

Dacă Iancu totuș a mers în acea sară la cuartirul Maiestății Sale, va fi mers ca să reguleze lucrurile pentru prezentarea în ziua următoare. Sau dacă într'adevăr a vrut să între atunci seara la împăratul, apoi în acel cas el încă de pe acel timp a fost smintit de minte.

Om în toată firea nu cere intrare la împăratul când i se spune, că s'a culcat.

Mitropolitul Șuluțiu, cel mai mare binevoitor al lui Iancu, așa presupune, în scrierile sale, că Iancu eră deja smintit la minte.

Dar asta e numai o presupunere, nimeni nu ni-o dovedește.

Și apoi cum putea Iancu să creadă, că Majestatea Sa e culcat, când musica militară vre-o câțiva pași de la fereastră, cântă la o masă, la care își petreceau Schwarzenberg și Grünne.

Și dacă Iancu n'a fost smintit la minte, apoi el a trebuit să 'nebunească înmediat, vedându-se aruncat pe stradă, ca un ștregar, din acea curte, care eră

cuartirul seŭ general, de unde a comandat el luptele „Moșilor” pentru împăratul.

Să nu uităm, că Schwarzenberg a fost inamicul Românilor; iar despre adjutantul Maiestății sale Grafu Grünne „Budapesti Hirlap” din 20 novembre 1889 țice, că a fost „un duh necurat” (rosz szellem). Posteritatea, ba chiar generațiunea mai tineră ar aștepta lumină deplină; dar dl Barițiu sboară peste acest eveniment epochal, ca peste tot ce privește viața și suferințele acestui martir.

Sunt marlori în viață, cari ne spun, că mama lui Iancu încă s'ar fi exprimat, că Iancu ar fi fost deja smintit la minte.

Ea țicea, că fiul ei Avram mersese la Cașovița, ca să se înțeleagă cu Schwarzenberg, care a stat mai multe țile acolo înainte de sosirea împăratului — când a sosit Avrămuș acasă, eră atât de bolnav de abia putea vorbi; se plângea de mari dureri de cap și a țis, că până acasă într'una a vërsat, „Sufletul meŭ, lumina mea”, — sbieră biata mamă — a mâncat în Cașovița ciuciuțelii, i s'a făcut reŭ; când a sosit acasă, s'a deșteptat. De atunci nu mai e „cel ce eră”. Se vorbiă, că a fost otrăvit cu bureți veninoși.

Este, nu este adevărat, nu șciŭ.

Cred, că ar merită, să se facă lumină deplină.

Acel popor, care nu șcie să prețuiască pe bărbaii seŭ, cari se jertfesc pentru el, nu merită viață.

Dl Barițiu are mai multe epistole de la Iancu, una se referese tocmai la călătoria Maiestății Sale în Ardeal; pentru ce n'a publicat-o? Ar fi vërsat poate ceva lumină în întunec. Peste tot despre activitatea celor mai însemnați membrii ai comitetului din 1849: Bărnuț, Iancu, Laurian, Maiorescu, precum și despre lucrările lor după anul 1850 nu ni-se spune mai nimic. Șcie țara toată, că dl Barițiu are corespondențe de la acel bărbai referitoare la epocalul an 1848/9. Nu actele ce le-a predat dnia sa Academiei. Toți se întrebă: cum de nu ni s'aŭ împărtășit acele hărtii, cari constituiesc și împodobesc adevărata istorie?

Aceste acte și documente trimise de acei corifei dlui Barițiu „ad fideles manus”, le-ar fi primit națiunea și posteritatea cu multă plăcere; neasămănat cu mai mare decât cele 10 adecă țece pagine întregi, despre activitatea lui Schwarzenberg, despre care dl Barițiu țice, că nopțile întregi lucră la masă și alte minuni. Adevărul e, că el umblă la vënat, iar la guvern în absența lui lucrău alții: adjutantul Kleinmaer, consilierii și secretarii Schmutz, Grim și Glanz.

Ne aducem încă bine aminte de pasquillul la adresa acelu regim: „Siebenbürgen ist kein Grossfürstenthum mehr, sondern eine „Kleinmeierei“, welche mit Schmutz, Grim, und wenig Glanz regiert wird“.

Ce interesează aceea pe Români cu cine s'a jucat Schwarzenberg în cărți și că bëtut-a el apă saŭ vin? Acela, care pe Iancu și pe Români din munții apusenii îi numia „Canalie”; precum ni-o spune ênsuș dl Barițiu în istoria sa Vol. 2. pag. 716; care, domnului fost prefect, Vasile Moldovan îi țise: „Merken Sie Sich! Ich liebe den Romanen nur in Opintschen“.

Cel ce pe preoții români, cari îl binecuvëntară în Critcău, când el se întorcea în societatea mai multor nobili maghiari de la vënat — îi întrebă: Căți Unguri ați ucis în anul 1849?

Acel Schwarzenberg, care a băgat pe Iancu în temniță, care a călcat cu gendarmi reședința mitropolitului Șuluțiu în Blaș, căutând după proclamațiuni revoluționare după arme și munițiuni.

În acelaș timp aŭ fost călcate în Viena locuințele lui Bărnuț și Maiorescu. Acesta din urmă a fost mai târziu destituit din postul seŭ și alungat din Viena.

Întreaga româtime speră să afle în cartea dlui Barițiu o tractare ex thesi, asupra acestor evenimente memorabile, din trecutul neamului românesc.

Tot atât de vitreg tractează dl Barițiu în cartea sa și epochalul eveniment, când Iancu și Papiu refușă decorațiunile. Eveniment, care a stors admirarea și stima chiar a dușmanilor neamului românesc; iar dl Barițiu condamnând purtarea lui Iancu și Papiu, țice în vol. II, pag. 673:

„Eram întru toate începători; ne prețuiam prea sus puterile“.

Iancu și Papiu s'ar întoarce în mormânt, să afle despre o astfel de aprețiere; și cu tot dreptul, pentru că e primul cas când Românul dovedeșce, că el e și „om” nu numai iobagiŭ.

În fine: dl Barițiu ne spune, că ar fi o fabulă ceea ce se țice, că Schwarzenberg s'a spăriat atât de cumplit de un urs.

„Cum șciea el să infrunte urșii, am vëđut și „noi” ênsine în munții Zerneștilor în doue rânduri”, ne spune dl Barițiu pag. 714.

Cine sunt „ceialalți” nu șciŭ; șciŭ înse, că dl Barițiu nu eră vënat de urși. Nu-mi pot deci explica: Cum ar fi putut dl Barițiu să vadă?

Faptă e, ceea ce aici toți vënëtorii Sibieni o cunosc, că Schwarzenberg, fiind la goană de urși, i-a eșit un puiŭ de urs în cale, Schwarzenberg făcŭ o greșeală teribilă, el pușcă puiul, de și se șcie, că mama totdeauna se află în apropiere.

Abia s'a tăvălit puiul, și iată că ursoaica și sare în cale, vede puiul mort, râneșce odată, de s'aŭ îngrozit cu toții și se aruncă asupra lui Schwarzenberg, care eră incremenit. Vënëtorii lui împreună cu colonelul Riebel aŭ sărit atunci într'ajutor și aŭ pușcat ursoaica. Aceasta scenă se află eternisată într'un tablou. Precum imi spune Excelența Sa dl F. M. L. de Koczy, dnia sa încă posede un exemplar.

Schwarzenberg avea o pușcă cu trei țevi „Lebeda”, dară uitase că mai are doue țevi încărcate: el n'a pușcat.

Riebel istorisiă de multe ori Sibienilor, că el l-a întreat mai târziu „de ce n'ati pușcat pe ursoaică?”

— „N'am vrut să-mi fac de lucru cu o mamă necăjită, — respuse prințul“.

Așă ceva nu e de loc glumă; tot în acel munte a pățit-o un țeran, care mergea la pădure și eșindu-i un puiŭ de urs în cale, el a aruncat cu toporul în puiŭ. Puiul s'a văiatat, la moment a sărit ursoaica, pe țeran l-a strîns odată în brațe, numai odată, apoi l-a aruncat în tufe. Bietul țeran în țiuva următoare a murit. Toate coastele îi eraŭ rupte și i-aŭ intrat în plumăni.

Dacă eŭ a-ș fi cređut, că biografia lui Schwarzenberg interesează pe Români, aș fi putut află multe de la medicul seŭ de casă dr. Rom, care astăđi e Oberstabsarzt, căci el mi-e cumnat: nevasta mea și a lui aŭ fost verișoare.

IOSIF STERCA ȘULUȚIU.

Vino . . .

*Fermecata primă-vară
De uitare-î spulberată,
Vremea ne-a sădorit cu totul
Jurămintele de-alt' dată.*

*Visul te-î frumos murit-a
În ale uitării spume
Și privești așa mirată
Par' c'ași fi din altă lume...*

*Cine sânt?... Sânt amintirea
Vremurilor tale sfinte,
Ați sânt umbra unor vise
Risipite prin morminte...*

*Când va fi să plîngi în viață
Vino... vreau să-ți fiu tovarăș
Poate-ți vei aduce-aminte
Și me vei cunoaște iarăș!...*

SÂN-PETRANUL.

O bere, băete! . . .

— Monlog tragic-comic. —

Uff! N'o mai pot duce cu viața asta. Banii n'am; poziție n'am; amici n'am; iubita m'a lăsat; soarta me persecută; creditorii me împresoară; frigul me omoară; foamea me doboară . . .

— O bere, băete! . . .

Și să mai fiu optimist? . . . Imposibil! Sânt așa de mari miseriile ținnice, sânt atât de rei oamenii, lumea-î atât de egoistă, hogașii-s nemiloși și cruși, proletarii sânt ca pleava de mulți . . . Nu-î chip de trăit în tihnă, acasă la tine, când nici domiciliu n'ai stabil! . . .

— O bere, băete! . . .

Stau singur la masă și-mi par singur pe lume . . . Dar nu-s într'adevăr singur? . . . Pe cine am eu? Pe nimeni! . . . Părinții n'am avut parte să-î cunosc; rubeeniile le-am cunoscut de sânt sătul până 'n gât; prietenia nu știu ce-î; căți bruma de prietenii am avut, toți m'a păcălit; dar toți! — nici barem unul să fie de da! doamne! . . .

— O bere, băete! . . .

Ca să me mângâi de lipsa prietenilor și ca să fiu „ca lumea”, — am iubit, odată, de doue ori, de trei ori, și-am iubit serios și 'n treacăt numai . . . Dar nici odată nu mi s'a brodit . . . Fericire în dragoste, nici vorbă! . . . Cuvânt sec . . . părăsit . . .

— O bere, băete! . . .

M'am și căsătorit, de trei ori, numai să pot gustă tihnit și permanent deliciile dragostei . . . Dar o pățit și mai reu . . . De trei ori doi sânt șease — șease coarne! Soțiile mi-au fost una mai diha! decât alta . . . Toate me păcăliau, toate me înșelau, ba că sânt prea vesel, ba că sânt prea morocănos . . . Acum, aștept cu impaciiență decisiunea în cauza ultimului divorț, la curtea de cassație . . .

— O bere, băete! . . .

S'o fi pățit reu cu trei căsătorii, bine . . . Dar am pățit-o de trei ori trei — reu . . . Că mi-au fost ale naibii soțioarele: le-a pierit (ele țin că le-a venit) mintea abia după ani de cununie (ori poate după luni și săptămâni, dar eu n'am știut?!), — și dacă m'a pă-răsit, mi-au lăsat și suvenirii vii, sbierător de vii . . . De unde se hrănesc eu atâta droaie de copii? . . .

— O bere, băete! . . .

I-aș hrăni eu de-aș ave cu ce! . . . Dar banii n'am moștenit o para chioară . . . Zestrile toate trei le-am încasat pe hârtie (și în hârtie de valoare!), o leafă bună ca 'n palmă . . . Ministerale se schimbă de zece ori mai des decât îmi schimb eu ghetetele sau culoarea politică, totuș n'ajunse la o poziție de să țin că-î pot trage hazna . . . Și-așa, alerg mereu razna pe valurile vieții! . . . Și trag mereu cazna traiului! . . .

— O bere, băete! . . .

Singurul post stabil ce mi l-a hărăzit Domnul (și domnul director!) e: găzeta . . . „Gazetar profesionist” — egal cu „proletar de profesie”! Scriu într'una la articole de țiar, comentez și combat fără zor articole de lege, și tot nu răsbesc să-mi adun barem odată suficiente articole de traiu pentru numeroasa mea familie proletară. — Bah! Plâng ți de ți, la țiar, soarta lumii, soarta țerii, soarta țerănimii, soarta tuturor, iar noaptea-mi plâng soarta mea . . .

— O bere, băete! . . .

D'apoi unde să mai pun necasurile politice? . . . Să te cerși mereu, și să știi că nu te cerși, ca să te impacî, ci te cerși, ca să te poți certă toată viața . . . Cauți în goană momentele de ceartă și treci cu vederea punctele de împăcare . . . Dacă ești prieten politic cu cineva și ai nevoie de un nou adversar politic (a-cestia-s mai de valoare decât amicii politici!), te cerși cu el pe o temă inventantă și — pace, adevă nu — răsbou! . . . Și, ca o culme a ironiei, pretinzi a face chestie de principiu . . . Oribil! . . .

— O bere, băete! . . .

Dar chestiile de onoare, nedespărțite de cariera unui gazetar? . . . Într'adevăr, gazetarul e o magazie de chestii (cea mai modernă definiție!): chestii politice, chestii de principiu, chestii de pace, chestii de polemie; chestie de conflagrații universale, chestii de părueli personale, chestii de onoare, chestii de șantaj . . . Aoleu, te omoară chestiile! . . .

— O bere, băete! . . .

Pe urmă mai vin și — chestiile familiare . . . Dîna sbieră tu la gazetă, seara și dimineața (ba și noaptea!) îi sbieră în urechi droaia de noue copii . . . Trei ori trei sânt noue, ce ve spun eu voue! . . . Noue copii scoțînd tonuri desparate, sfășietoare, e ne mai pemenit! . . . E mai grozav decât țipetele ce scot noue gazete de opoziție seculară! . . . Că gazetele, dacă țipă, țipă numai de dorul puterii, dar copiii țipă de foame, de sete (de sete aș țipă și eu!), de bucurie, de durere! . . .

— O bere, băete! . . .

Dar unde las cele mai grave chestii (nefericite!): datoriile? . . . Chestii cu creditorii lunari (sunt mai regulați decât sistemul solar!), chestii cu băncile, chestii cu munții de pietate . . . Doamle, să fiu ori ce numai dator nu! Datoria roade omenia, datoria repune bucuria, datoria-ți pierde simpatia, datoria strică prietenia, datoria nenorocește căsătoria, datoria persecută burlăcia! . . .

— O bere, băete! . . .

Măne (poate e deja măne!), am de așteptat (groaz

nic) dece creditorii pe cap și me așteaptă pe capete patru bănci cu rate la cambii!.. Creditorii fac gură, de n'o pot răsbi cu ei, (decât pe tonul cel mai înalt) ba uneori numai cu bas-tonul cel mai gros... Iar băncile, nu știu decât de procese, de cari urmăresc pe datorii: chiar și după... decese... Nu plătești, e vai de capul tei; plătești, e vai de punga ta. Dar reul cel mai mare e, că uneori plătești, altă dată nu, și-așa e vai și de cap și de pungă!..

— O bere, băete!..

Bree! Da mult public mai năvăleşce în localul acesta cinstit (dar bine, publicul nu-î cinstit? — Ba bine că e!) și turbură liniștea-î patriarchală... Ce draci, nu-î destul că am de lucru în totă ziua cu onorabila opinie publică, — să mai am și noaptea de furcă, aici, în liniștea mea, cu publicul!.. E de nesuferit... Oamenii ăștia (mai ales femeile astea guralive) nu vin aici să-și adape gura, ci să-și bată gura!.. Fac gură, de nu mai poți auzi nici sunetul duos al.. gălgăitului!.. Ufff, ce lume nepractică!..

— O bere, băete!..

Hehe! Ia!ă că pricep de ce s'adună atâta lume... E orfeu... Abia acum ved, colo 'n fundul sălii, un fleac de bină și câteva mofturi ce să dic... artiste... Săracă artă, ce sărăcie de talente te batjocurește!.. Aferim, tonuri sunt astea?.. Joe e asta?.. Ptiū, mi-e și mie rușine... Nicî foile picante n'au atâta obrăznicie!..

— O bere, băete!..

Sunt indignat... Uite, asistă la bazaconiile astea și dame cu bărbaii lor (Bine că n'am soție!)... Ba chiar și domnișoare (Bine că n'am „ideal“!)... Trist, doamle, foarte trist... E sfârșitul veacului și sfârșitul lumii... Dar s'a sfârșit și paharul!

— O bere, băete!..

Nu mai e nici bere! Scandal! Și băiatul imi tot dă tircoale, de vr'un ceas... O fi creșdend că n'am parale (are drept, sireacul!)... Dar îi las amanet ceasul... Să ved... Bree, e la... dosar și ceasul... Ce să fac?... Scrie sus băete!.. Dar e mult scris deja... Bine, nu scrii și e mult la gazetă, oropsitul?...!

— O bere, băete!..

În fine... Sunt, sunt... acasă... Ce naiba, par' că mi se împleticește limba... Să fiu chefelit?... Aș, m'a ameșit afurisitul de chantan, cu berea... Dar cine țipă așa?... Aici e iad întreg... Larmă de piere lumea... Mai bine la birt, decât cu neastempărții ăștia de copii... Cine-î lângă mine... Uite, e copilășul cel mai mic... Plânge amar... Ce să-î fac?...!

— O bere, băete!..

Cluș, iulie 1899.

IOAN SCURTU.

~~~~~

Dacă ești fericit, nu-ți răsbură în contra acelor care te pismuesc; ei sunt destul de pedepsiți fiind maritorii fericirei tale.

*

Viștiul e mama tuturor relelor. Nevoia e mama tuturor invențiilor.

*

Fericirea e ca un ecou... ea îți răspunde dar nu vine nici odată.

*

Terenul carității e cel din urmă refugiul al acelor care nu voesc să cunoască ura.

Poesii populare.

Din comuna Șard (comitatul Albeii-Inferioare.)

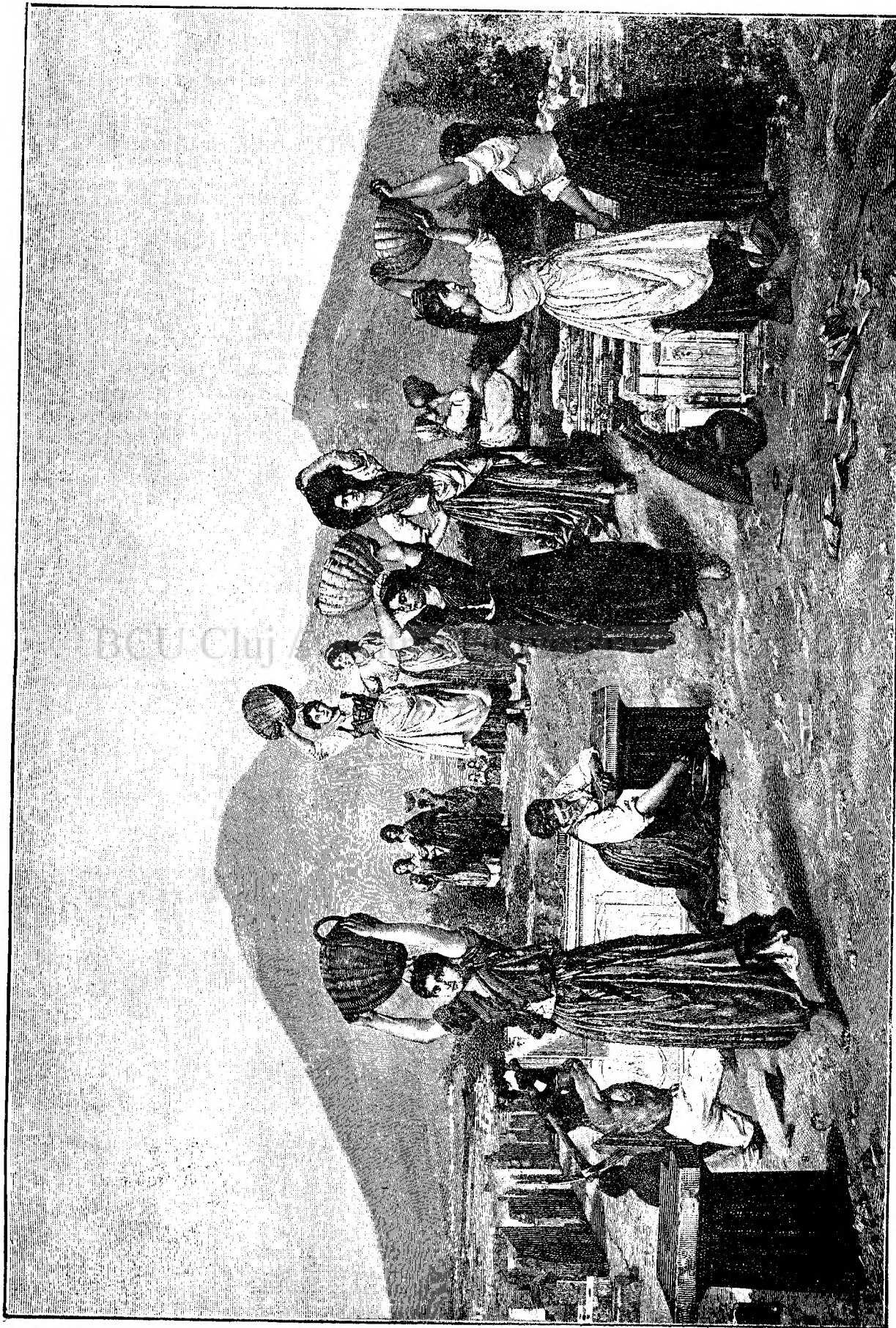
Pân' eram la maica fată,
Me sculam,
Me peptănam,
La uliță că eșiam,
Voinic frumos că vedeam:
— Haida, bade, de me ia!
— Mândră, mândruleana mea,
Io atuncia te-oî luă,
De-î face ce-oî dice eū:
Pe frate t'o hăl mai mic,
Hal mai mic și mai voinic,
Pe ăla să-l otrăvești.
— Io, bade, l'oî otrăvi,
Da io-s fată tinerea,
Și nu șciū ce-î otrava.
— Mândră, mândruleana mea,
Scoală-te de dimineață,
Că 'n prundu grădinii voaste,
Este-un mēr înrămurat,
Și in mēru 'nrămurat,
Un bălaur spânzurat,
Ia pahar și-l spriginește,
Pe frate t'o-l otrăvește.

— Bea, bea, bea, frățuțul meu,
Că ziua ești plugărel
Și noaptea ești bourel.
— Bea, bea, bea, soruța mea,
Că ziua ești cusătoare,
Și noaptea ești țesătoare.

Când eră la mieș de noapte,
Frate-s'o trăgea de moarte,
Când se făcea ziua 'n țori,
Și pe el puneau la flori,
Și-l cântă doae surori.
Numa reua Saveta
Din gură așa grăiă:
— Haida bade, de me ia,
Că de cine te-ai temut,
Pe ăla l-am otrăvit,
Cu otravă
Din dumberavă,
Cu oștiță
Din portiță.
— Io mândră, nu te-oî luă,
Că dacă ti-î mânia
Și cu mine-î face-așă.

— Maica, măculeana mea,
De-î mai avea tu v'o fată,
Tu să-î puî capu pe peatră,
Ce-am făcut io să nu facă.
Pintr'un câne de drăguț,
Mâncaî cap la un frătiuț,
Nici cu drăguț, nici cu frate,
Numa sufletu 'n păcate.

Vai mândruță, cum te-aș vinde
Dracului, de te-ar cuprinde.
Vai mândruță cum te-aș da
Dracului, de te-ar luă.

S A P A T U R I I N P O M P E I .

SALON.

Țile mari la Seliște.

— Adunarea generală a Societății pentru fond de teatru român. —

Succesul.

Țile mari, țile neuitate au fost acelea pe care Societatea pentru fond de teatru român le-a petrecut la Seliște. Căldura cu care ea a fost întâmpinată, ospitalitatea cu care a fost găzduită și însuflețirea de care a fost impresorată la tot momentul, ne-au făcut ca inimile să ne vibreze neconținut sub impresiunea unui sentiment de cea mai înaltă fericire. Căci nu poate fi nimic mai înălțător, decât dacă vești că aceia pentru cari lucrezi, te apreciază; și nu este nimic mai sfânt, decât simțirea că națiunea căreia ți-ai dedicat toată viața, te ascultă, te pricepe, îți împărtășește vederile și te urmează. În astfel de momente regreți numai că n'ai cuvinte de ajuns spre a da expresiune nemărginitei tale bucurii, ca să resimți și alții acel farmec nemărginit, care ți-a încântat sufletul, înălțându-te în lumea ideală a visurilor frumoase.

Cu mari iluziuni ne-am dus la Seliște, căci suvenirea ce ne-am adus de acolo de altădată și renumele său ne inspirați cele mai ademenitoare speranțe; ceea ce înseamnă am găsit acolo, ceea ce am văzut, ceea ce am simțit — a întrecut toate așteptările noastre. Astfel de solenități sunt rare în viața popoarelor. Așa ceva imponent nici la Seliște nu s'o prea fi petrecut.

La toate actele serbărilor noastre a luat parte atâta lume, încât cei remași p'afară erau de ajuns pentru alte două serbări. Și pretutindeni entuziasmul a fost atâta de mare, încât ar fi putut aprinde decît de mii de inimi amorțite pentru tot ce este ideal, sentiment românesc și cultură națională.

Causa acestui mare succes este a se căuta în armonia ce există între fruntașii selișteni, un ce atât de rar la noi români, căci ați ori unde mergi, pretutindeni dai de neînțelegeri și certuri ce împedecă ori ce întâinare.

Nota caracteristică a adunării a fost țărâimea. N'am mai văzut adunare culturală românească, la care țărâimea să fi luat parte într'un număr atât de mare. Pe câți nu i-a mai încăput sala, au umplut curtea și strada, formând un minunat stafagiū, ale cărui pozoabe încântătoare erau frumoasele selișcene în admirabilul lor costum pitoresc. Și nu s'a depărtat nimeni, au stat locului, fericii că pot saluta în comuna lor o adunare culturală românească.

Și în capul țărâimei, fruntașii și toți conducătorii poporului, stăruind fiecare să dea partea sa de muncă, contopindu-și toți activitatea într'un întreg armonie, spre a arăta românilor adunate din toate părțile ce este Seliștea. Nu șeicam ce să admirăm mai mult: țărâimea aceasta deșteaptă și inteligentă, — ori pe conducătorii ei cari își îndeplinesc atât de minunat misiunea frumoasă ce au. Am felicitat și pe unii și pe alții și am simțit o mândrie vedând o comună românească de model.

Succesul material a fost atât de mare ca nici odată în cei aproape trei-decî de ani de existență ai Societății, căci s'a încasat numai de la membrii peste una mie șese sute de florini, la care mai vine a se adăuga și vinitul concertului. Înse orî cât de briliant a fost succesul material, efectul moral l-a întrecut, căci impresiunea, bucuria și entuziasmul care s'a manifestat neconținut a lăsat urme veșnice atât în selișteni, cât și în cei ce au avut rara plăcere d'a putea asista. În deosebii au ramas încântații numeroșii oaspeți din România, surprinși de frumusețea acestor serbări, cu totul necunoscute dincolo.

Putem constată, că dacă seliștenii au făcut totul pentru succesul adunării, publicul din afară la rîndul său încă ș-a îndeplinit datoria într'un mod strălucit. Nu numai comunele din împregiurime au fost reprezentate prin fruntașii lor, ci și locurile mai îndepărtate. Am văzut oaspeți până și din părțile extreme ale Ardealului, precum și din Banat. În deosebii trebuie să accentuăm participarea inteligenței noastre din Sibiiu, care nu numai s'a presintat în număr mare, dar totodată prin contribuiri sale materiale a probat — în mijlocul aplauselor adunării — că participarea ei nu este numai un simplu act de prezență, ci o dovadă serioasă a zelului său de jertfire pentru cultura națională.

A fost un moment plin de emoțiuni al adunării, când Societatea a ascultat felicitarea Asociațiunii pentru literatura și cultura poporului român, trimisă prin delegații săi Rds. dn Zacharia Boiu și dl dr. Cornel Diaconovich și manifestată prin graiul plin de căldură al celui dintîi, la care președintele adunării a răspuns cu voce vibrândă, că Societatea aceasta este o fiică a Asociațiunii și ea saluta cu cea mai mare bucurie pe mama care a vinit să-și vadă fiica; mama încă se poate bucura, căci își vede copilul înaintînd frumos.

Încât pentru partea socială, punctele ei au încântat pe toți, căci au fost adevărate surprinderi delicioase.

Și acuma dăm cuvîntul raporturilor noastre.

Primirea comitetului.

Șirul festivităților s'a început sâmbătă la 29 iulie, cu primirea comitetului Societății și a oaspeților.

Sara la 7 au sosit deodată trenurile de cătră Alvinț și Sibiiu, aducînd din două părți pe membrii comitetului și pe oaspeții veniți din depărtări mai mari.

Comitetul a fost reprezentat prin președintele Iosif Vulcan (cu doamna), vicepreședintele Virgil Onițiu (cu dna și cumnata), membrii George Dima și dr. Ioan Mihu.

Dându-se jos, au fost întâmpinați de membrii comitetului arangiator, în frunte cu președintele său dl Nicolae Banciu, care rosti un salut de binevenire, căruia i-a răspuns președintele societății, accentuînd că mișcarea pentru înființarea unui teatru românesc a prins rădăcinii în toate straturile națiunii și că a fost peste puțină ca din aceasta lucrare să nu-și ceară partea sa de muncă și acest frumos ținut românesc și în special centrul lui Seliștea.

Apoi aședîndu-se cu toții în trăsuri, au pornit spre comună. În locul de frunte al acesteia ni se desfășură ochilor un tablou, care cutremură toate inimile. Tot poporul din Seliște, în frunte cu conducătorii lor, mii de oameni, bărbați, femei și copii, erau înșirați de două părți de-alungul drumului, în haine de serbă-

toare, din care costumul classic al frumoaselor seliștence făcea în deosebire farmecul ochilor. Și aerul resună de aclamațiuni entusiaste, care înecă murmurul gărleii din vale și se repetă din colinele și dealurile de la poalele Carpaților.

Trăsurile se opriră, oaspeții se coboriră și făcându-se tăcere, primarul Seliștei, fruntașul Iordachi Roșca căpitan, adresă președintelui Societății, în numele comunei, călduroase urări de binevenire a Societății, exprimând bucuria seliștenilor că pot să găzduiască și densii aceasta Societate merită a înființa un teatru românesc pentru răspândirea culturii naționale.

Căldura acestei primiri, exprimate prin cuvinte ispitite din adâncul inimei, emoționă pe toți și în ochii multora se iviră lacrimile unei negrăite fericiri.

Abia putându-și stăpâni emoțiunile, luă cuvântul președintele Iosif Vulcan, mulțumind în numele colegilor seși din comitet și în numele oaspeților viniți, pentru aceasta pătunțoasă manifestație a dragostei cu care Societatea fu primită. Apoi a dis: „N'am venit aici ca să ve aducem luminile noastre, nici să ve întărim sentimentul național, — ci am alergat să ne facem plăcerea, d'a ve cunoașce mai de aproape, de a ne bucură de înaintarea ce ați făcut, d'a ne inspira de sentimentul care ve conduce și de a ne întări noi ășine, căci dacă toate comunele româneșci ar fi la înălțimea culturală a Seliștei, neamul românesc ar fi nația cea mai renumită în lume“.

Mii de aclamațiuni entusiaste acoperiră aceste cuvinte, după care membrii comitetului și oaspeții fure conduși la cvartirele destinate pentru densii.

Sara de cunoștință.

La orele opt și jumătate ne adunarăm cu toții la sara de cunoștință în grădina otelului comunal.

Societatea întrunită acolo, numai decât ne indică succesul adunării ce avea să se țină, căci aceea eră mare și frumoasă. Mai cu seamă ne surprinse plăcut mulțimea de dame.

Cunoștințele se făcură repede, conversația vială și o musică românească înveseliră toată societatea.

Primul toast a fost pronunțat de dl P. Drăghici, prim-pretorul cercului, salutând în termeni foarte călduroși Societatea pentru fond de teatru român în frunte cu președintele ei, — care, la rândul seși mulțumind, își exprimă nemărginita bucurie și gratitudine pentru călduroasa și strălucita primire a Societății.

Părintele protopop Droc ridică pocalul în sănătatea tinerei pleiade din giurul președintelui, ca membrii ai comitetului, — la care raspunse cu un avânt oratoric, prin cuvinte pline de căldură, vicepreședintele Virgil Onișiu.

A produs mult haz toastul dlui director al școalelor locale, I. Lăpădat, rostit în numele dlui notar Hențu, în sănătatea damelor.

Societatea a petrecut vesel până târziu.

La biserică.

În ziua următoare, la 30 iulie n., dimineața la 9, tot publicul s'a întrunit în biserică cea mare, unde protopopul Droc a ținut liturghie solemnă, cântând corul elevelor din școli.

Aici publicul eră mai mare, care se tot înmulția, căci sosiră trenurile de dimineață, cari aduseră oaspeți noi mai cu seamă din părțile Sibielului.

Între cei de față, afară de membrii comitetului Societății aflători la Seliște, vedurăm pe reprezentanții Asociațiunii, mai mulți protopresbiteri, preoți, advo-

cați, notari, primari, funcționari bisericești, medici, gazetari, învățatori și o mulțime de alți fruntași ai poporului.

Impresiunea a fost cât se poate de înălțătoare și de bun augur.

Sedința primă.

Eșind de la biserică, publicul s'a întrunit în splendidă sală a școalelor capitale.

O deputație de țărani a invitat pe președintele și comitetul la adunare, care s'a deschis în mijlocul unui entusiasm nemărginit.

Publicăm mai la vale proce ele verbale, cari dau informațiuni despre cele ce s'a petrecut în adunare. Aici observăm numai că aspectul salei a fost splendid. Decorată cu ramuri de brați și cu draperii de tricolor național, ea a fost înșesată de lume, încât mulți, foarte mulți n'aă mai putut să intre și umpleau coridoarele și curtea.

Îndeosebi a fost mare numărul damelor, cari ocupaseră primele 8—10 rânduri.

Impresiunea a fost foarte solemnă și entusiasmul la culme.

Visitele comitetului.

După încheierea primei ședințe, președintele cu membrii comitetului făcură visite pe la toți fruntașii comunei, cari osteniră în interesul acestei adunări.

Banchetul.

La orele 2 foarte mulți s'aă întrunit la banchet în frumosul pavilion decorat cu ramuri de brad. Dic foarte mulți, căci alții — poate și mai mulți — n'aă mai putut căpeta loc, neputându-se așeza decât 250 de persoane.

Un banchet mai frumos decât acesta nu s'a mai vădut. Preoți, civili, dame și fruntași din popor formă societatea mare, în care soțiile fruntașilor selișteni în minunatul lor costum decoraă admirabil rândurile.

Ceea ce înse da acestui banchet un farmec deosebit, eră că la mese serviaă cele mai frumoase doue-deci de fete ale țeranilor de frunte din Seliște, alese pe sprinceană și îmbrăcate în cel mai pitoresc costum din partea locului.

S'aă pronunțat următoarele toasturi: președintele Iosif Vulcan pentru monarcul, dr. Calefariu pentru comitetul Societății, vicepreședintele Virgil Onișiu pentru selișteni, dr. Ioan Miha pentru comitetul arangiator, George Dima pentru prim-pretorele Petru Drăghici, acesta pentru oaspeți și dr. Amos Frâncu pentru cele doue-deci de zine cari serviaă la mese.

Masa s'a ridicat la orele 4 în mijlocul unui entusiasm mare.

Expozița.

De la banchet, tot publicul s'a dus în edificiul școalelor, unde ne-a așteptat altă surprindere, o expoziție de industrie casnică a țerancelor din Seliște.

O adevărată comoară de frumuseți aceasta, arangiată astfel, că înfătoșă istoricul desvoltării acestei industrie, începând încă din secolul trecut și pân' acuma. Eră foarte interesant a vedé portul de atunci, dar și mai atrăgător părea cel de acuma. Acele minunate lucruri de mână a țerancei, care găteșce toate pentru trebuințele casei, aă fost admirate mai cu seamă de damele, cărora țerance istețe le dedeaă explicările cerute.

Din expoziție am fost conduși în o casă țeranească din apropiere, unde se țese panchiotul, vëlul fin și gingaș care întregșce atât de delicat costumul cla-

sic al femeilor din Seliște. Resboiul s'a pornit înaintea noastră, țesând admirabilul pachiol, mai ușor decât pana, alb ca neaua și vargat cu fire de aur.

A fost un moment foarte pătrunzător, când țeranca țesătoare, drept expresiune a bucuriei sale, a oferit câte un astfel de pachiol soției președintelui și a vicepreședintelui.

Concertul și teatrul.

Abia ne reculesărăm nițel, sara la 8 altă plăcere, tot în Pavilionul helvețian.

Eră concertul dat de Reuniunea română de cântări, sub conducerea învățătorului Iuliu Crișan.

Am publicat programa, de aceea nu o mai reproducem. Ea s'a compus din piese de G. Dima, N. Popovici, Mendelssohn și Hauptmann.

Corul mixt, în care nu știeai ce să admiri: costumul seliștencelor sau frumusețea lor, a executat escelent toate punctele programei. Mai cu seamă au fost apăudate compozițiile distinsului nostru G. Dima, care — fiind present — a și fost aclamat cu mare entuziasm.

Piesa „Idil la țară“ a fost jucată cu o perfecțiune, de care arare ori poți să vezi la diletanți. Cele două roluri principale, ținute de dna Aurelia Popp și de dl Nicolae Roman, au fost interpretate cu atâta succes, că ar fi făcut onoare și unor artiști de profesiune. Jocul lor a ținut sala în continuă ilaritate și aplausele nu mai încetau. În rolurile mai mici dsoarele Letiția Călețariu, Alexandrina Aitean și dnii Iuliu Crișan, Alex. Pălăgeș și Dumitru Borcea întregiau succesul.

Balul.

După reprezentația teatrală, în acelaș local, a început balul, o adevărată expoziție de frumuseți.

Erău cel puțin doue sute de părechii cari dansău. Aici avurăm ocaziunea să vedem toate dansurile populare din ținutul acesta.

Ceea ce regret, este că nu pot să dau lista damelor. A fost peste pulință a o presintă completă, de aceea am renunțat la publicare, ca nu cumva să suferăm pe cele multe câte ar fi ramas afară.

Petrecerea a ținut până dimineața.

Ședința a doua.

În ziua următoare, luni în 31 iulie, s'a ținut ședința a doua a adunării generale, despre care dă informațiunii procesul verbal de mai la vale.

Momentul închiderii, după atâtea bucurii, a fost duios, căci cu toții am regretat că serbările se încheie.

Petrecerea populară.

După miadădi la 3 tot publicul a eșit, în frunte cu musica și cu călușerii, în pădure la Neted, ca să asiste la petrecerea populară.

Un convoi mai frumos nici că se poate întipui. Interesanța s'a mai mărit prin aceea, că unele dame au îmbrăcat și ele costumul seliștean.

Afară la pădure, pe coasta unei coline, se află „Netedul“, un loc potrivit pentru dans. Societatea s'a așezat la mese, dimpreună cu fruntașii țărâtimei, câtă vreme poporul, mai cu seamă femeii, ocupaseră coasta, formând o cadă încântătoare a tabloului.

În localul de dans, călușerii își începură danșurile, acoperite de aplausele publicului privitor și petrecerea își luă un avânt.

Apoi câțiva tineri presintară declamațiunii eroice, practice și glumețe, petrecând publicul vesel.

Pecat înse că ploaia negalantă făcu sfârșit acestei

petreceri și am fost siliți a ne rentoarce ca niște — Români ploaia.

Întorcându-ne în comună, petrecerea s'a continuat apoi în Pavilion.

Plecarea oaspeților.

A doua zi aproape toți oaspeții au plecat cu cele mai plăcute suveniruri, numai biuroul a mai ramas să înd plina-că unele formalități.

Înainte d'a pleca, biuroul s'a creșut dator a aduce mulțumiri acelor, cari au fost în fruntea aranjamentului și cari au făcut posibilă ca aceasta întrunire să devină o zi de serbătoare a neamului românesc.

Aducem și noi omagele noastre tuturor; în deosebii înse suntem datorii a da expresiune grațitudinii noastre față de dnii: Petru Draghici, prim-pretorele cercului; D. Banciu, președintele comitetului aranjator și I. Hențu, nefatigabilul notar al comunei.

La revedere în Abrud!

*****

Raportul comitetului

Societății pentru crearea unui fond de teatru român cătră adunarea generală ținută în 18/30 și 19/31 iulie 1899 în opidul Seliște din comitatul Sibiiului.

Onorată adunare generală!

La stintele serbătorii ale Rusaliilor din anul trecut Societatea pentru crearea unui fond de teatru român și-a ținut adunarea sa generală pentru anul 1898 în frumosul și românescul oraș al Hașegului.

O mare bucurie au simțit membrii societății noastre, când la acea adunare generală a sosit telegrama fruntașilor Români din Abrud, care ne invitau, ca următoarea adunare generală a societății, adecă cea din anul acesta 1899, să o ținem în Munții-Apuseni, la Abrud. Cu toții foarte ne bucuram, căci din valea plină cu amintirile unui trecut, acoperit de vâul duios al vechimei de aproape doue mii de ani, eră să ducem flamura Thaliei Române în mijlocul Munților-Apuseni, unde în vremile de acum izvoarește riul cel mai curat al iubirii de neam.

Soartea înse nu a voit astfel.

Tocmai în toiul pregătirilor ne sosi de la Abrud șcirea, că unul din fruntașii Munților-Apuseni, membrul pe viață al societății noastre, președintele comitetului, care se instituse pentru primirea noastră și pentru aranjarea adunării, bravul Român, dr. Alexandru Filip, s'a stins. Munții-Apuseni s'au îmbrăcat în doliu și cum eră să intrăm noi în mijlocul jalei veselii și aprinși de bucurie pentru primirile noastre? La propunerea chiar a fruntașilor Abrudenii ne-am lăsat așă-dară de gândul, ca să ținem în anul acesta la Abrud adunarea noastră generală și domnul președinte al societății a cerut ospitalitatea dvoastre.

Și iată că la cea dintâi întrebare Români din Seliște cu bucurie și-au deschis brațele lor, ca să ne primească. Ve mulțumim pentru această românească ospitalitate și ve rugăm să ascultați cu bunăvoință raportul despre isprăvurile noastre.

Onorată adunare generală!

Observarea statutelor și executarea hotăririlor adunării generale este cea mai de căpetenie datorință a comitetului dvoastre. Chiar statutele prescriu obligamentele comitetului în chipul următor: „Comitetul va ține ședință în fiecare lună odată, cerend trebuința și mai de multe ori; îngrijește de averea societății și va

elocă banii încasați la un loc sigur spre fructificare; va purta registre despre ținerea în evidență a membrilor și altor contribuitori; unde va afla necesar, comitetul va forma din membrii fondatori sau ordinari ai societății comitete filiale pentru promovarea scopului societății; comitetul îngrijește de observarea statutelor, execută decisiunile adunării și va face raport despre toată activitatea sa de peste an.

Conform cu acestea îndatoriri comitetul dvoastre în decursul anului de gestiune 1898/9 a ținut — după trebuință — 11 ședințe. Despre averea societății ve raportează în special cassarul nostru substituit. Baniul societății noastre sunt elocați la locuri sigure cu o fructificare cât se poate de rentabilă. Un singur lucru trebuie să-l relevăm la acest loc în cestiunea averii societății. La adunarea generală de la Orăștie adevădată, de și nu în ședință publică, dar în sfătuirile comisiunilor, s'a îndatorat comitetul dvoastre, ca să studieze întrebarea, dacă nu cumva banii societății, cari astăzi în cea mai mare parte sunt elocați în hârtii de valoare d'ale Statului-Român, s'ar pute elocă pe la băncile noastre din patrie cel puțin cu aceeași rentabilitate, ca și în chipul de până acum? Îndată după adunarea generală de la Orăștie, comitetul dvoastre a început a se ocupa serios de această afacere și eră aproape de realizarea ei, când în urma unei constelațiuni financiare favorabile în România, hârtiile de valoare, în cari sunt elocați banii societății, au început să prezinte o creștere continuă a prețului și astfel la sfatul mult regretatului cassar Valeriu Bologna, care, cum se știe, eră un bărbat priceput în ale afacerilor financiare, comitetul deocamdată a abstat de la planul său mai sus amintit și a hotărât să aștepte ajungerea unui maxim în valoarea hârtiilor, ca în chipul acesta prin vânzarea lor, să poată realiza un câștig cât mai mare în favorul societății. Lucrarea referitoare la această cestiune a fost mai apoi împedecată prin boala îndelungată a mult regretatului nostru cassar și astfel comitetul numai în ședința sa din 15/27 aprilie 1899 a putut reveni la afacerea de sub întrebare, după ce la cererea proprie a fiertatului cassar comitetul substituise în această calitate pe dl Niculae Petra-Petrescu, adjunct direcțional la filiala „Albina” din Brașov. În amintita ședință comitetul dvoastre a hotărât să facă întrebare la institutele financiare din patrie, la cele mai de frunte, întru cât ar fi dispuse a primi banii d'ei societății noastre cu o fructificare de 6%? Institutele de credit și economii, la care ne-am adresat, au dat toate răspuns favorabil și astfel, dacă intențiunea aceasta a comitetului va primi aprobarea dvoastre, comitetul, după adunarea generală de acum, va aștepta momentul potrivit, când apoi punând în vânzare hârtiile de valoare din România, banii astfel încasați îi va împărți cu 6% în raport convenit pe la băncile amintite.

Încât privește ținerea în evidență a membrilor, societatea astăzi dispune de trei cărți de aur, în care se introduc cu cea mai mare punctualitate toți membrii fondatori, cei pe viață și cei ordinari ai societății noastre, după cum orî și cine se poate convinge din cărțile respective, puse și cu această ocaziune la dispoziția onoratei adunări a dvoastre.

În raportul nostru către adunarea generală de la Orăștie (1897) am dis în privința aceasta, că „la membrii fondatori, introduși în registrul respectiv, comitetul are de gând să adaugă la numele lor și o biografie, răsplăta binemeritată pentru denșii și material

pentru istoria viitoare a culturii neamului nostru”. Comitetul în ședința I din anul 1897 sub p. 4. a și invitat pe secretarul societății să ceară datele biografice necesare de la membrii fondatori, orî dacă nu sînt în viață, să procure pe altă cale acestea informațiuni. Secretarul a procedat întocmai și societatea astăzi dispune de materialul recerut pentru biografiile a 23 membrii fondatori. Comitetul dvoastre în raportul său către adunarea generală de la Hațeg (1898), aducând toate acestea la cunoștință, constată, că datorința comitetului următor va fi pe deoparte să întocmească biografiile de sub întrebare, pe de altă parte să continue a procura datele necesare și pentru biografiile celorlalți membrii fondatori ai societății. Comitetul reales la Hațeg a îndeplinit întocmai cele disese în amintitul raport. Secretarul a compus biografiile de sub întrebare și o parte din ele le-a și publicat în anuarul de pe anul 1898/9 al societății, care se află alăturat la acest raport. Celelalte biografii se vor publica în anuarele viitoare. Deja acum înse comitetul a îngrigit, ca deodată cu biografiile respectivilor membrii fondatori să se publice și fotografiile lor. Așa se va urma și în viitor, căci comitetul a decis a-și procura fotografiile tuturor membrilor fondatori și a întocmi un album al lor.

La adunarea de la Hațeg s'au făcut membrii fondatori ai societății noastre dl Mihail Bontescu, avocat în Hațeg și „Hațegana”, institut de credit și economii societate pe acții, fiecare cu taxa de 100 fl., iară în decursul anului de gestiune 1898/9 s'au înscris de membrii ordinari pe viață prea onoratul domn, Trifon Miclea, protopresbiterul gr. or. român al Panciovei, dăruind societății noastre o acție „Concordia” din Uzdin în valoare de 50 fl. și institutul de credit și economii, societate pe acții, „Sentinela” din Satul-Noș, dăruind societății noastre o acție de a sa în valoare de 100 coroane.

Acestor membrii fondatori și pe viață li s'au trimis diplomele prescise. Toți membrii fondatori și pe viață ai societății noastre până la această adunare generală, precum și toți membrii ordinari din anul 1897/8 sînt înscrisi în cărțile respective ale membrilor. Despre membrii ordinari înscrisi până acum pe anul 1898/9 ve raportează cassarul nostru substituit, iară despre membrii înscrisi cu ocaziunea prezentei adunări generale, ne va face raport comisiunea, ce veți exmite în scopul acesta din sînul dvoastre.

Ne-a făcut o deosebită plăcere a ve pute raporta despre acest spor în numărul membrilor noștri fondatori, pe viață și ordinari. Cu atât mai mare ne este înse durerea, când sîntem siliți să ve vestim despre perderile, ce a suferit societatea noastră în decursul anului acum expirat.

Încă în anul 1898 a adormit în Domnul membrul fondator al societății noastre, arhiepiscopul și mitropolitul gr. or. român Miron Romanul și membrul ordinar pe viață Toma Gălătariu, un român fruntaș din comitatul Caraș-Severin, iară în anul 1899 au reposat doi membrii ordinari pe viață ai societății noastre, anume dr. Alexandru Filip, avocat în Abrud și Valeriu Bologna, directorul filialei „Albina” din Brașov, cassarul societății noastre de la adunarea generală din Brașov (1895) până la moarte. Fie-le memoria binecuvîntată și în veci pomenirea lor.

Cu deosebire moartea cassarului Valeriu Bologna a fost o simțită pierdere pentru societatea noastră, căci acest bărbat, activ și harnic, patru ani de zile a lu-

crat cu adevărat zel înfocat pentru societatea noastră și nu vom greși susținând, că frumoasa înaintare materială a societății noastre în anii din urmă avem să o mulțumim în mare parte zelului și priceperii fier-tatului nostru cassar, Valeriu Bologa. Pentru aceea în ședința sa nr. IX din anul 1899 sub p. I comitetul dvoastre cu adâncă durere a luat act de moartea neuitatului nostru cassar și în loc de cunună peritoare pe sicriul defunctului în semn de recunoștință a contribuit din fondurile societății 25 fl. pentru masa studenților români din Brașov, iară doamnei văduve Lucia Bologa comitetul i-a adus în scris la cunoștință regretele societății.

În locul mult regretatului cassar Valeriu Bologa, comitetul a rugat pe dl Nicolae Petra-Petrescu, adjunct direcțional la filiala „Albina“ din Brașov, să binevoiască a primi provisor conducerea afacerilor de cassar al societății noastre. Dl Petra-Petrescu cu bunătate a primit și din 20 februarie (4 martie) a. c. până astăzi dumnealui a purtat socotelile societății și tot dlu a fost așa de bun să ve presinte astăzi raportul despre starea averii societății noastre până în momentul de față.

În urma întâmplărilor aci expuse, bine înțeles, adunarea generală va avea să întregească comitetul, alegând un nou cassar în locul mult regretatului Valeriu Bologa.

Onorată adunare generală,

Statutele societății noastre în § 12 dispun următoarele: „Comitetul, unde va afla necesar, va forma din membrii fondatori sau ordinari ai societății comitete filiale pentru promovarea scopului societății“.

Dar' de la înființarea societății noastre și până astăzi, această dispoziție a statutelor a ramas neexecutată. Causa acestei împregiurări trebuie să o aflăm în nepracticitatea dispozițiunii însăși. Adunarea generală de la Brașov (1895), care mutase sediul comitetului de la Budapesta la Brașov și de la care într'adevăr s'a început o nouă eră pentru societatea noastră, în ședința a II-a p. V. alin. 13 din nouă invitase comitetul „să cerceteze, dacă nu s'ar pute îndeplini cele prevădute în § 12 din statute, ca adecă să se înființeze în punctele principale locuite de Români filiale pentru promovarea scopurilor societății“. Comitetul ales la Brașov (1895) și reales la Hațeg (1898) a studiat fără întrerupere cestiunea aceasta și pe basa informațiilor primite de la acest comitet, adunarea generală de la Hațeg a hotărît să invite comitetul, ca „pentru promovarea intereselor societății să chibzuiască modalitățile, prin cari în timp și locuri potrivite să se aranjeze reprezentațiunii teatrale în favorul societății“. Această hotărîre oferă posibilitatea de a execută cel puțin tendința esențială, dacă nu litera §-lui 12 din statutele noastre.

Având în vedere puținătatea puterilor intelectuale ale poporului nostru și cu deosebire considerând interesele Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român, care își are deja aproape pretutindeni comitetele sale filiale, am socotit, că o instituire de alte comitete filiale pentru societatea noastră ar stingări numai activitatea celor ale Asociațiunii și astfel ne-am hotărît a încercă un alt mijloc pentru de a deșteptă interesul publicului românesc pentru societatea noastră. În ședința nr. V din anul 1899 sub p. VII, comitetul dvoastre a decis, ca în fiecare centru românesc să-și aleagă câte un bărbat de încredere, care în chip personal să primească asuprași sarcina de a

representă în mijlocul societății, unde trăește, interesele societății pentru crearea unui fond de teatru român. Datoria acestor bărbați de încredere va fi: să îndemne inteligența românească din giurul lor la aranjarea de reprezentațiuni teatrale de diletanți, din al căror venit o parte cât de modestă să fie destinată pentru societatea noastră; să mijlocească răspândirea broșurelor din biblioteca noastră teatrală, precum și a altor scrieri, menite să deștepte interesul publicului nostru românesc pentru teatru; după putință să participe la adunările generale ale societății noastre, îndemnând la aceasta și pe alți bunți Români; să nuziască într'acolo, ca în fiecare an după putință să adune membrii fondatori, membri pe viață, ordinari și ajutători, pentru societatea noastră; în general să facă tot ce ar crede cuviincios și bine într'u promovarea intereselor societății noastre; în fiecare an, câteva săptămâni înainte de terminul, la care se vor ține adunările generale ale societății, acești bărbați de încredere ai noștri vor face comitetului central din Brașov un mic raport despre activitatea lor pentru promovarea afacerii de sub întrebare și despre rezultatul acestei activități. În acest înțeles comitetul a tipărit un apel, pe care l-a trimis la 39 de fruntași Români din țara întreagă, rugându-i să binevoiască a se considera pentru viitor ca bărbați de încredere ai comitetului pentru orașul și ținutul dumnealor și a primi astfel sarcina morală a îndatoririlor indicate mai sus, care erau specificate și în amintitul apel. Apelul e astfel compus, că servește totodată și de credențional pentru respectivul bărbat de încredere. Spre cea mai mare bucurie a noastră, această încercare a comitetului a avut succes. Nu mare, dar suficient. O parte adecă a bărbaților, la care ne-am adresat, s'a declarat gata a primi asupra lor îndatoririle unui bărbat de încredere al nostru pentru orașul și ținutul dumnealor. Astfel sântem în plăcuta pozițiune a ve puté raportă de astădată, că comitetul central din Brașov are următorii bărbați de încredere: 1. dr. Amos Frâncu, avocat, în Sibiiu, 2. dr. Pavel Opișă, profesor gimnasial, în Brad, 3. Virgil Șotropa, profesor gimnasial în Năsăud, 4. Dumitru Lăpădat, învățător dirigent, în Seliște, 5. Gavril Precup, profesor gimnasial, în Blaș, 6. Augustin Niccoară, candidat de avocat, în Deva, 7. Trifon Miclea, protopresbiter gr. or. român, în Panciova (cu locuința în Satul-Noș), 8. dr. Emanuil Ungurianu, avocat, în Timișoara, 9. Sever Bocu, contabil la institutul de credit și economii „Lipovana“ în Lipova, și 10. Romul Verzea, preot gr. or. român, în Satulung (Săcele).

Instituirea aceasta a bărbaților de încredere s'a făcut din partea comitetului abia pe la sfârșitul lui martie a. c. și deja se simte un mic avânt pentru interesele societății noastre. Mai mulți înși dintre bărbații noștri de încredere au început să răspândească broșurele din biblioteca teatrală, iară distinsul protopresbiter Trifon Miclea din Satul-Noș ne-a și trimis un mic raport despre activitatea sa în anul de gestiune acum expirat, aducându-ne la cunoștință, că a adunat pentru societatea noastră suma de 120 fl. și 39 cr. și adăugând la urmă, că: „Voiu stăruî în viitor a face mai mult în interesul onoratei societății“.

Chiar aceste rezultate, câștigate într'un timp atât de scurt, ne îndreptătesc a crede, că încercarea noastră a nimerit calea, pe care se pot promovă interesele societății teatrale în păturii tot mai largi ale poporului nostru românesc. Am combinat astfel executarea hotărîreii respective de la Hațeg cu punerea în practică a

§-lui 12 din statutele noastre. Datorința noastră de aci încolo va fi să organizăm tot mai bine legătura dintre comitet și bărbații de încredere, să aflăm mijloacele pentru de a pute angaja în toate părțile locuite de Români atari bărbați de încredere ai noștri. Suntem convinși, că acest chip de a promova interesele societății va produce rezultate frumoase, deoarece ce angajamentele unui bărbat de încredere le primește numai acela, care într'adevăr se interesează de afacerile societății și numai până atunci, până când se interesează și astfel credem, că și onorata adunare generală va aproba cele făcute de noi în cestiunea aceasta.

Onorată adunare generală,

După cum se știe, comitetul dvoastre încă în anul 1897 a inițiat publicarea unei biblioteci teatrale cu scopul să ușureze puțința de a se da reprezentațiunii teatrale printre Români. Astfel publicul nostru se va deprinde tot mai mult cu arta teatrală și deșteptarea acestui interes pentru teatru de bună seamă va produce un nou avânt și pentru societatea noastră. Astăzi biblioteca teatrală se compune din 6 numeri. Aceștia sunt: 1. „Soare cu ploaie“, comedie într'un act și „Prolog“, de Iosif Vulcan, prețul 20 cr., — 2. „Idil la țară“, comedie într'un act de Juin și Flerx, localisată de Maria Baiulescu, prețul 20 cr., — 3. „Biletul de tramway“, comedie într'un act de Grigorie Mărunteanu, prețul 15 cr., — 4. „Un om buclucaș“, comedie într'un act de Michel și Labiche, localisată de Maria Baiulescu, prețul 20 cr. Acestea broșuri s'au editat înaintea adunării de la Hațeg, iară după această adunare s'au tipărit broșura nr. 5. „Trei doctori“, comedie într'un act din limba germană localisată de Virginia A. Vlaicu, prețul 20 cr. și broșura nr. 6 „Pălăria Ceasornicarului“, comedie într'un act după Madame Girardin, localisată de A. G. N., prețul 25 cr. Poate că s'ar fi tipărit până acum și mai multe broșuri din biblioteca aceasta, dar lucrările privitoare la cestiune au fost întru câtva împedecate prin boala îndelungată și prin moartea mult regretatului librar-editor Nicolae I. Ciurcu din Brașov, care cu adevărată vocațiune prin zelul și priceperea sa a dat însemnat avânt nu numai literaturii noastre didactice, ci și literaturii populare românești în general. Moartea acestui harnic om este o adevărată pierdere și pentru societatea noastră. Binecuvântată să-î fie memoria.

Biblioteca teatrală se va continua în chipul de până aci până la 10 broșuri, iară apoi comitetul pe baza experiințelor făcute cu piesele publicate va chibzui asupra modului de continuare a acestei lucrări.

Societatea fondului de teatru român, onorată adunare generală, înaintează bine și frumos și nu mai e de tot departe timpul, când fruntașii neamului nostru vor trebui să înceapă chibzuirea, cum să îndeplinească realizarea frumosului nostru ideal. A sosit deci timpul, ca în scopul acesta să se facă studiile necesare. Acesta este motivul și rostul studiului despre mișcarea noastră teatrală în 1898, care se află pe paginile Anuarului II al societății noastre, alăturat la acest raport. Pe paginile anuarelor societății secretarul dvoastre din an în an va da seamă despre manifestarea trebuințelor culturale ale poporului nostru în materie de teatru și se va face astfel o statistică a reprezentațiunilor teatrale în mijlocul nostru. Din statistica aceasta vom trage apoi concluziunile firești și astfel, când va sosi timpul înființării teatrului român în mijlocul nostru, vom ști, cum și ce este de făcut, ca acest teatru să devină o arterie firească în viața culturală a poporului nostru românesc.

Prin pregătirea, convocarea și ținerea prezentei adunări generale, comitetul dvoastre a îndeplinit cele cerute prin § 7 al statutelor societății, care prescrie, ca în fiecare an să se țină o adunare generală.

În chipul acesta ne-am nisuit, onorată adunare generală, să îndeplinim toate datorințele noastre și după puteri să îngrijim de prosperarea acestei mărețe întreprinderi culturale a poporului românesc. Ne rugăm deci, ca luând la cunoștință acest raport al nostru, onorata adunare generală să binevoiască a da comitetului absalutoriu pentru activitatea sa până în ziua prezentă.

Din ședința comitetului ținută la Brașov în 1 iulie v. 1899.

IOSIF VULCAN
președinte.

VASILIE GOLDIȘ
secretar.

*

Procese verbale.

ale adunării din Seliște.

I

Ședința I a adunării generale a Societății pentru crearea unui fond de teatru român ținută în Seliște la 30 iulie 1899 sub presiul dlu Iosif Vulcan, președintele societății.

1. Președintele deschide ședința la 10¹/₂ ore a. m. prin un discurs, în care accentuează datorința tuturor de a conlucra la înlăturarea și promovarea conștiinței și culturii naționale. După aceasta dl Petru Drăghici salută comitetul și adunarea generală a societății în numele poporului din cercul și comuna Seliște exprimând și firma sa convingere, că teatrul național român se va realiza. Președintele mulțumește pentru buna primire declarând, că primirea făcută i-a întrecut chiar și iluziunile ce avea. În fine dl Zaharia Boiu, care împreună cu dl dr. Corneliu Diaconovich au fost exmiși la aceasta adunare din partea comitetului central al Asociațiunii, comunică salutările acesteia. Președintele mulțumește pentru atențiunea Asociațiunii, care e a se considera ca mamă a celorlalte societăți culturale românești.

Adunarea generală ascultă cu interes și deosebită atențiune aceste discursuri. Cuvântul de deschidere al președintelui se aclude sub A.)

2. În conformitate cu pt. 2 al ordinei de zi, notari pentru ședințele adunării

Se aleg dnii dr. Ilie Beu și Sever Bocu.

3. Dl Sever Bocu, fiind secretarul societății absent, dă cetire raportului general al comitetului despre mersul afacerilor societății de la ultima adunare generală încoace până în prezent.

După aceasta președintele împărtășește adunării generale, că a sosit o listă de la dl Gavril Precup, profesor în Blaș, prin care mai mulți dnii s'au înscris membrii ai societății, și anunță, că dl dr. Zosim Chirtop s'a înscris membru fondator trimițând ca taxă 1 acție de-a institutului „Arieșana“ în valoare nominală de fl. 50, — având a plăti restul în numărar.

Pentru examinarea acestui raport, precum și pentru a face eventualele propunerii necesare, se alege o comisiune de 5 în persoanele dlor: Ioan Droc, dr. Amos Frâncu, Nicolau Ivan, dr. George Prunaș și dr. Ioan Stroia.

Împărtășirile dlu president se iaș spre șcire și actele se transpun comisiunii pentru câștigarea membrilor noi.

4. Urmând la ordinea de zi cetirea raportului casei, acesta se cetește prin dl dr. Ioan Mihu, fiind cassierul substituit absent.

Raportul casei se predă comisiunii de 5 compusă din dñii dr. Vasile Bologa, dr. Nicolae Calefariu, Nicolau Maneguț, Nicolau Roman și dr. Nicolau Vecerdea.

5. Pentru câștigarea de membrii noi în înțelesul §-lui 4 din statute.

Se alege o comisiune de 5 membrii compusă din dñii: Pătruț Comșa, Nicolau Hențu, Constantin Herția, Dumitru Lăpădat și Ioan Manta.

6. Dl Virgil Onițiu, vicepresident al societății, citește telegramele de felicitare sosite la adresa adunării generale, din Brașov, Brașov, Sibiiu, Arad, Oradea-mare, Lipova, Brașov, Lipova.

Telegramele de felicitare sunt ascultate cu multă plăcere și se acclud la acest protocol verbal sub B.)

7. Dl Dionisie Stoica citește disertația: „Din juneța lui Mihail Eminescu“, scrisă de dl Nicolae P. Petrescu.

Disertațiunea e ascultată cu vii interes. Se va publica în „Familia“, organul oficios al societății și în „Anuar“.

8. Ne mai fiind alte obiecte la ordinea zilei,

Presidentul anunță ședința a II pe ziua următoare la 10 ore a. m. și încheie ședința I.

IOSIF VULCAN.
președinte.

D^r BEU m. p.
notar al ședinței.

II.

Ședința a II-a a adunării generale a Societății pentru crearea unui fond de teatru român, ținută în Săliște la 31 iulie 1899, sub presiul dnului Iosif Vulcan, presidentul societății.

1. Președintele deschidând ședința la orele 10^{1/2}, a. m. notarul Sever Bocu citește protocolul ședinței prime, care se verifică prin adunare.

2. Vicepresidentul Virgil Onițiu dă cetire depeșilor de felicitare, sosite dela încheierea ședinței de ieri incoace, din Blaș, Cluș, Abrud, Borsec, Borsec.

Telegramele de felicitare se ascultă cu multă plăcere și se acclud la acest protocol.

3. Comisiunea esmisă pentru censurarea socoților raportează prin referentul seii dr. Nicolau Vecerdea: Comisia constată, că socotelile se află în ordine exemplară, că averea societății cu 1/13 iulie 1899 este de fl. 127.266-18 cr. Pe baza acestui raport adunarea, la propunerea comisiei, anunță:

a, Comitetului și cassarului se dă absolutoriu pentru gestiunea anului 1898/9.

b, Pe viitor, deodată cu subșternerea socotelilor de pe anul expirat să se prezenteze adunării generale spre pertractare și incuviințare un proiect de buget pentru anul proxim.

c, Comitetul se invită, ca în decursul anului proxim să incaseze pretensiunea de 100 fl., ce o are societatea la dl dr. Nicolau Șerban adv. și deputat dietal, încă din 1897.

4. Comisiunea pentru câștigarea membrilor noi referează prin referentul seii Constantin Herția despre membrii noi înscriși cu ocaziunea prezentei adunării generale. Pe baza acestui raport,

se declară membrii fondatori ai societății:

1. Dr. Nicolau Vecerdea adv. in Sibiiu,
2. Dr. Zosim Chirtop adv. in Cămpeni,
3. Cassa de păstrare (reuniune) in Săliște,
4. Comuna politică Săliște,
5. Comuna politică Gurariului și comuna politică

Gales după ce va satisface dispozițiilor din § 2, litera a, din statute; membrii pe viață, ordinar și ajutători se induc în lista alăturată la acest protocol sub nr. 2.

5. Comisiunea esmisă pentru examinarea raportului comitetului prin raportorul seii dl Nicolau Ivan, constată, că activitatea comitetului și în anul expirat a fost plină de zel și rodnică. Pe baza propunerilor comisiei, adunarea generală decide:

a, raportul comitetului despre activitatea sa în anul expirat se ia spre șcire și se exprimă mulțumită protocolară comitetului pentru abnegațiunea și zelul desvoltat întru promovarea scopului societății.

b, Pentru perderile îndurate în anul expirat prin trecerea din viață a membrilor mitropolitul gr. or. român Miron Romanul, Toma Gălătariu, Alexandru Filip și Valeriu Bologa, adunarea își exprimă condolențele prin ridicare, în special se eternesează și protocolar regretele adunării pentru perderea vrednicului membru și cassar al societății Valeriu Bologa.

c, Adunarea invită comitetul să continue cu instituirea bărbaților de încredere în fiecare centru românesc și să continue asemenea lucrarea literară desfășurată cu bun succes prin „Biblioteca Teatrală“ și în anul expirat.

d, Adunarea votează secretarului pentru anul viitor un pașal de cancelariă în suma de fl. 100.

6. În cestiunea locului adunării generale pentru anul 1900, presidentul aduce la cunoscință, că, după-cum este amintit și în raport, încă în anul trecut a invitat adunarea inteligența din Abrud, care înse în urma doliului cauzat prin moartea distinsului fruntaș de acolo Alexandru Filip, s'a amânat pe alt an. Pe temeiul acestei declarațiuni

se decide, că în anul 1900 societatea să-și țină adunarea sa generală în Abrud, având comitetul a-se înțelege în privința timpului cu inteligența din acest oraș.

7. Urmând la ordinea zilei, alegerea unui membru în locul decedatului Valeriu Bologa,

adunarea generală aclamă de membru al comitetului societății pe dl Nicolae Petra Petrescu din Brașov.

8. În comisiunea pentru verificarea protocolului ședinței a II-a se propun

și aleg dñii Petru Draghici, Basiliu Harșan și Ioan Droc.

9. Președintele cu cuvinte emoționate mulțumește apoi adunării pentru interesul vii, dovedit față de societate, precum și pentru căldura, cu care a fost îmbrățișată societatea în Săliște și declară adunarea de închisă. Vorbirei președintelui îi răspunde dl dr. Nicolae Calefariu, mulțumind comitetului pentru onoarea, ce a făcut comunei Săliște prin ținerea adunării aici. Astfel adunarea se termină într'un entusiasm general și cu vii aclamațiuni la adresa dñiului președinte.

D. U. S.

IOSIF VULCAN,
președinte

SEVER BOCU m. p.

Comisiunea verificătoare

Petru Drăghici, Basiliu Pop de Harșanu, Ioan Droc

~~~~~

Săpături în Pompei.

— La ilustrația noastră. —

Una din cele mai minunate vederi în lumea mare e orașul Pompei, pe care lava Vezuului l-a îngropat. și pe care știința modernă îl scoate iarăși la iveală. Ilustrația noastră înfățișează momentul când toți lucrează, bărbați și femei desgroapă lumii nefericitul oraș antic.